

که معلم باید بقدری ماهر و زبر دست و بالندازه با زبان اطفال مانوس باشد که هرچه میگوید در همان آن در مغز اطفال چنان جایگیرشود که در هر ساعت از روی فهم و بصیرت جواب دهند. در همین مرحله است که تمام کتب و آلات و ادوات تحصیلیه شاگردان منحصر بقوه دماغیه و حسن تدبیر معلم آنها است. در همین مرحله است که عده شاگردان از تمام کلاسها زیادتر و نذمت و اختلاف قوای آنها نیز بیشتر است

پس باید تصدیق نمود که زحمات یکمعلم ابتدائی که حقیقه لایق این مقام ارجمند باشد از سایر معلمین هم راتب زیاد تر و قابل بسی تقدیر است بشاید این واضح و مبرهن است که در صورت تساوی و عدم امتیاز معلمین این طبقه با سایر طبقات هیچکس از روی میل و رغبت همدار چنین بارگرانی نمی شود. باین دلیل باید بدانیم که

معلم ابتدائی نیز اکسیر است

علیهذا این مسئله بر جمیع معارف پژوهان لازم و منحنم است که از وزارت جلیله معارف که در این موقع با یکدیگر جدیت و فعالیت تشمیر بر یکدوره زندگی ابدی و سعادت سرمدی نورسیدگان ملت خویش فرموده اند تمنا نمایند که در اینقسمت اساسی عطف نظری فرموده اولاً بکوجه امتیازی که موجب تشویق و ترغیب استاید این فن باشد مقرر فرمایند تا هر کس بطیب نفس این شغل مقدس را اقبال کند ثانیاً بیک کلاس من مخصوص تربیت معلمین ابتدائیه در تحت تعلیم یک نفر بداکو که ابتدائی موفقه دایر فرمایند که این تقصیه نیز بکسی مرتفع ~~کرد~~ رئیس مدرسه دولتی نمره ۶ ابتدائی

باقر الحسینی

— معلم کیست ؟ —

باز با همان سرمایه لوازم زندگی از جهت البسه و غیره تهیه میکند. این است که حتی الامکان سعی دارد اندوخته خود را در یک مامنی گذاشته که از شر دزدان و تگر و طرار مصون باشد و خیلی دلش میخواهد که پول های خود را در یک جئی بگذارد که گذشته از این که محفوظ بماند یک قدری هم انتفاع ببرد چه وجه مزبور نتیجه کد زمین و عرق جبین چندین ساله وی است. در صورتیکه تصمیم کرد که پول خود را بنزد یک چنین شخصی بسپارد اول از امانت و دیانت او تحقیقاتی کرده بعد پول خود را بدست او می سپارد سپس هفته یکمرتبه از حال او جستجو میکند که مبادا شخص امین ورشکسته شده پول او صدمه یا عارضه برسد، شبها که میخواهد آن شخص را فراموش نمیکند روزها با هزاران زحمت معقول کار میشود باز آن آدم از خطر خسته اش محو نمیشود. — را ؟ نتیجه یک مدت زیادی زحمات خود را بدست او سپرده است. با اینکه یکمعلم شخص منقول به دست عمارتی بشاء کرده پس از تمام شدن بکرایه میدهد قبل از دادن خانه

این یک سئوالی است بسیار ساده و مرکب از دو کلمه ولی جواب این سؤال خیلی متین و پر معنا است که میتوان با یک مختصر جمله آنرا ادا کرد یکمعلم فقیر کاتب غریب یک شاهی وارد شده یک ~~کار~~ یک نوکری شخصی و یا یک استخدام دیگری که فراخور حال خود باشد پیدا کرده قدری وجه اضافه از قوت لاموت یومیه خود تحصیل مینماید. برای وجه مزبور در قلب پر ملال خود نقشه ها میکشد، طراحی میکند خیالات غریب و غریبی مینماید چه او فکر کرده و میداند که تا مین آتیه و آسایش آینده اش با همان پول خواهد شد. روزیکه بوطن عزیز که یک عده عیال و اطفال را برای تحصیل معاش چشم انتظار گذاشته است مراجعت میکند قروضیکه از یکی از منسوبین یا از همسایه خویش گرفته و از سخنی و مشقت زمستان تحلیص کریبان کرده با آن وجه میتواند تادیه نماید، کلبه محقریکه از جد و پدر باو ارث رسیده با همان وجه میتواند تعمیر و مرمت کند، برای عیال و اولادش که غیر از او بهیچ کس امیدواری نداشتند

مابوس و مکدر شود. خصوصا آنها باید فرادوش نکنند که عقلا و ارباب ذكاء در تحت جدیت خویش بالطبع هر مشکلی را حل و تحفیه خواهند نمود.

وقتی که معلمین با کمال متنت و ثبات هر مشکلی را حل کردند انوقت لذتهای بی منتهای حظ و سرور را احساس مینمایند. گذشته از ادواق وجدانیه معلمین امور مهمه ملت مقدس اسلامیه را از قبیل تدریس، تعلیم و تربیت در عهده گرفته اند که باین وسیله برای ملت و وطن اولاد خیر الخلف تهیه مینمایند اگر آنها در امور و وظایف خود صادق، جدی و بر قرار باشند حتما باید تمام افراد ملت متزین و مرهون زحمات آنها بشوند.

بدیهی است وقتی که احساس کردید که تعلیم و تربیت یکی از مهم ترین مسالک است بالطبع برای کسب افتخار زیاده از حد جدوجهد خواهند کرد باز معلم راست که فرائد علوم فنون را با یک طرز بی متعلین خود تشریح نماید که هم آنها را برای فرا گرفتن آماده ساخته و هم اعمال و افعال خود را برای سرمشق و نمونه تمثل قرار بدهد.

یکی از وظایف مهمی که اصول تربیت جدیده بر معلمین تحمیل نموده (پرورش استقلالی) است. این مطلب در زندگانی امروزی سر آمد تمام مطالب میباشد و ملکی زنده کمالا تشخیص داده اند که سعادت انسان در عالم حیات به نسبت تربیت استقلالی او است.

مقابل تربیت استقلالی تربیت انگلی است مثل تربیت ما که بر همه چیز از قبیل کمک خانواده وارث پدر و جهاز زن و استخدام دولت و موقوفات خصوصی و عمومی و غیره و غیره تکیه داریم و ایدا بر نفس خود و بر ذات خویش تکیه و اعتمادی نمی کنیم. مرض بزرگ ملل مشرق زمین اینست و همین نکته حقیقی تربیت است که ملل غرب را در میدان زندگانی جلوانداخته و مارا عقب. در ملل غرب هم هر ملنی که تربیت و استقلالی در او قویتر و بیشتر رواج دارد از سایر ملل

تحویلی مستاجر از هویت و شخصیت او تحقیقات میکند که آیا در عمارت او مستاجر مزور مشغول لهو و لعب شده همیشه اسباب زحمت موجر را فراهم خواهد آورد و عمارت او خرابی خواهد رسانید یا خیر گذشته از کاریکه بر خلاف شرع و تمدن است نکرده بلکه بر خلاف تصورات او در خانه موجر یکایک های خیر اقدام کرده اسباب خوشحالی او را فراهم خواهد ساخت. چرا باید خیالات موهومه ذهن صاحب عمارت را مشغول سازد؟ بواسطه اینکه ان عمارت را با زحمت زیاد و مبلغ هنگفتی تاسیس نموده است دانش نمیخواهد صدقه بان برسد.

پس از اینقرار کسبیکه اولاد خود را که نتیجه حیات و جگر گوشه وی و قول عوام الناس تسلی قلب ابروی و سپر دشمن است و بعد از مرگ او اسم خانواده با وجود آن طفل باقی خواهد ماند بدست یک نفر معلم میسپارد البته میخواهد بداند که معلم بسرش چکونه شخصی و دارای چه صفاتی و اخلاقی باشد؟ در صورتیکه در دنیا بالطبع هر کسی را ما فرض کنیم آرزو و آمالش این است که اولادش علم، کاملی، با سواد بوده و از تمام اخلاق رذیله و صفات سیئه منز و مبرا باشد پس در این صورت چه قبل اشخاص باید زیر بار معلمی بروند که در پیشگاه اصحاب و وجدان خود مشرک نباشند جواب این مشرک را بعهده خود معلم محترم میگذارم! چه اطفالیکه بدست معلمین کرام پرده می شود بزرگترین امانات و علیترین و دایمی هستند که ما فوق آن امانات و ودایمی تصور نمیشود خداوند عالم در قرآن مجید میفرماید (انا عرضنا الامانة علی السموات و الارض و الجبال فبین و اشفقنا بها و حملها الانسان انه کان ظلوما جهولا)

امانت معلمی فوق العاده بزرگتر از امانات انسانی است پس معلم باید ابتدا خود را شناخته بدستکالیف خود عملی نماید. چون سمت معلمی یکی از بزرگترین مسئولیتها، مشکلترین مشاغل و صعب ترین وظائف ارباب حرف است لذا معلم نباید به صعوبت و اشکالات متوجه شده

این صفحه در اصل مجله ناقص بوده است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این صفحه در اصل مجله ناقص بوده است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این صفحه در اصل مجله ناقص بوده است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این صفحه در اصل مجله ناقص بوده است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

علمه کیفیت نمی کرد معلمین سال خورده صحیح الاخلاق جانشین آنها می شدند مواد تدریسه عینا مثل مدارس ذکور بود فقط کارهای سوزنی نیز آموخته می شد مدارس رشدیه - تعلیمات دوشیزکان، مجالی و غیره اجباری بود در هر قصبه که پیش از این خالوار جمعیت داشت حتما یک مدرسه رشدیه وجود داشت و اگر جمعیت مختلف المذهب بودند یک مدرسه غیر اسلامی هم تأسیس میگردید ولی معذرت بجهای غیر مسلمان هم در مدارس رشدیه اسلامی پذیرفته می شدند معارج این مدارس همده دولت بود

هر مدرسه اقلا دارای چهار معلم یک ناظم یک سرایدار بود که ترتیب ذیل حقوق میگردفتند : معلمین ۸۰۰ پیاستر (۱۸۴۳ فرانک) ناظم ۲۵۰ پیاستر (۷۵۰ فرانک) سرایدار ۱۵۰ پیاستر (۴۲ فرانک) علاوه بر این مبلغ ۳۰۰۰ پیاستر (۹۲۰ فرانک) برای معارج متفرقه در سال تخصیص شده بود (توضیح : اینکه نرخ پیاستر بفرانک تعیین شده است این دلیل است که نرخ تومان از زمان در دست نیست و مواد تدریسه در این مدارس مرکب بود از دروس مذهبی صرف و نحو ترکی زبان عربی و ایرانی ریاضی دفتر داری رسم هندسه تاریخ عمومی و تاریخ عثمانی جغرافیا زمینشناسی و یک زبان غیر اسلامی - مدت تحصیل در این مدارس سه سال بود در شهرهای تجارتهای اطفاله مجبورا زبان فرانسه را نیز یاد میگردفتند

تعلیم تابستان از اول ژوئیه تا آخر اوت طول می کشید بانزده روزه اول ژوئن مختص به مراسم دروس و بانزده روزه دوم برای امتحانات تعیین شده بود پس از اقضای سه سال شاگردان امتحان آخری را میدادند و تصدیقه که بانها داده میشد ایشان را از هر نوع امتحان مجددی معاف می داشت - مدارس رشدیه دختران فقط در شهرهای خیلی بزرگ بود که در قصبه ۵۰۰ خانواری اول مدرسه دختران در اسلامبول شروع شد و بعد بسایر شهرها سرایت کرد مواد تدریسه در

از پنج تا صد پیاستر پردازند و این جرائم در صندوق شورای اکادمی ریخته می شد

نواقص عمده تعلیمات - اول عیب های بدنی اطفال که پس از ثبوت شاگرد را از ورود به مدرسه و تحصیل ممنوع مینمود

دوم : پسر بردن اطفال اکثر وقت را در نزد اولیاء و اخذ اخلاق بد

سوم : کارکردن اطفال در مزارع و صحاری در موقع درو و حاصل

چهارم : فاصله زیاد دی که مابین خانه اطفال و مدرسه موجود بود چرا که در عرض راه هزار گونه معایب بروز مینمود

پنجم : اضمحلال ناگهانی یکمدرسه

ایام تعطیل منحصر به روزهای جمعه و روز عید مولود حضرت رسول بود

مواد تدریسه در مدارس صبیان مرکب بود از انقباض قرأت قرآن تعلیم خط تاریخ سلطنت عثمانی جغرافیا و علم الاشیا خواندن قرآن در آن عصر علم بزرگی محسوب میشد و حقیقت هم همین طور بود چرا که خط عربی دارای اعراب در جزو کلمه نیست فقط حروف را با یکدیگر ترکیب نموده اعراب را بشکل علامت های مختصر در بالا و زیر کلمه می گذارند ولی عموما آن ها را در موقع نوشتن حذف می نمایند

از آن روزی که زبان عربی زبان رسمی مسلمین شد خطوط را هم از قبیل پہلوی در ایران و ایگور در عثمانی از بین برد خواندن قرآن دارای سه خصوصیت است و آن را تجوید می نامند چنانچه در قیام مسیحی ها برای خواندن انجیل رویه به خصوص اتخاذ نموده بودند

مدت تحصیلات چهار سال بود ولی شاگرد اینکه می خواستند قرآن را حفظ کنند می توانستند تحصیلات خود را ادامه دهند مدارس دختران حتی المقصور از مدارس پسران مجزی بود و اشخاصیکه در آنجا تدریس می کردند تمام زن بودند ولی اگر اتفاقا عده زنهای

بودجه وزارت معارف - بودجه وزارت معارف در سده ۱۹۹۰ بالغ بر ۹۴۶۳۹۸۰۴ ریاستر (۲۱۷۲۰۰۰۰۰ فرانک) بود در صورتیکه در تحت سلطنت مستبد بودجه مزبور پیش از سی میلیون ریاستر نبوده.

احصایه مدارس ابتدایی - احصایه رسمی ۱۸۶۳ که توسط Pavet de Courtille, Ulbicie اول بی سی نی و پلاد کورتیل اشاعه شده بود چنین مینمود که در ۲۸ میلیون جمعیت ۱۵۰۷۱ مدرسه ابتدایی (۲۸۹ در اسلامبول ۱۴۷۸۲ در سایر ولایات) موجود بود و تقریباً ۶۶۰۰۰۰ طفل دختر و پسر در آنها تحصیل می کردند از این عده ۱۲۵۰۹ مدرسه اسلامی و دارای ۱۳۵۲۲۹ محصل بودند.

قدری بعد حوادث سیاسی از عده جمعیت کاسته و باعث نقصان معارف گردید زن تورک ها مساعی جمعیله برای اصلاح معارف - کار بردن یک عده نخبه از جوانان را همه ساله اروپا می فرستادند برای این عده در مراجعت از تحصیلات و معلومات خود افشاده نمایند.

سوم مدارس آزاد غیر اسلامی - غیر از مدارس اسلامی عده زیادی مدارس مذهبی وجود دارند که مستقیماً با کلیساهای مذهب خود سروکار دارند دسته های مختلفه عیسویها هر کدام عده مدارس مذهبی در تحت ریاست خود دارند ملحق به کلیسای یک مدرسه است عده مدرسه الحاقیه نامیده می شود تکلیف تدریس ابتدایی بمعهده افراد دارای مذهب و مخارج مدارس عالی و دارالمعلمین بمعهده هیئت مذهبی بود.

این مدارس تنها برای این باز نشده اند که بطفل زبان مادری را بیاموزند بلکه مأموریت دارند که زبان ملی خود را برای کسب اهمیت سیاسی متداول کنند در عثمانی پیش از همه جا مدارس الت نشر افکار سیاسی و مذهبی هستند مدرسی که توسط کانلیکها اداره می شوند در اول درجه اهمیت هستند اغلب آنها برای ترویج زبان فرانسه بقدری فداکاری کرده اند که حتی در بلاد

مدارس رشیده دختران عیناً مثل مدارس ذکور بود فقط خانداقی نقاشی با رنگ آبی و موسیقی در این خانقاه می شد.

تعلیمات متوسطه - مطابق قانون سنه ۱۸۶۹ تعلیمات متوسطه در مدارس سلطانیه داده میشد و مدت تحصیل در این جنس شش سال بود و اغلب از مواد بیفراشه تدریس میشد مدرسه سلطانیه فقط یکی آنها در کنستانتین بود.

مقارن با افتتاح مدارس رسمی یک علم جدیدی که تا حال وجود نداشت طلوع کرد یعنی بدا کثرتی ولی این هم مثل سایر چیز های تنظیمات یک تقلید بود بلکه ترجمه ناقصی از فرنگیها بود.

تعلیمات عالی - دار الفنون اسلامبول مکان تعلیمات عالی و دارای شعب ذیل بود : شعبه حقوق شعبه حکمت الهی شعبه علوم طبیعی شعبه ریاضیات شعبه علوم سیاسی شعبه طب و دوا سازی یک مدرسه حقوق هم در سنه ۱۹۰۷ در سالونیک افتتاح شد علاوه بر اینها مدارس ذیل نیز وجود داشتند : مکتب ملکیه که در سنه ۱۸۶۲ تاسیس شده بود شاگردان این مدرسه از بین دیپلمه های مدارس ابتدایی انتخاب می شدند و اجزاء ادارت دولت از بین فارغ التحصیل های همین مدرسه انتخاب میشدند.

پس از آن مدرسه عالی تجارت دارالمعلمین و دارالمعلمیات یک عده مدارس نیز وجود داشتند که در تحت وزارت معارف نبودند مثل مکتب حریره مدرسه طب نظام مدارس فلاحی و صنعتی که در تحت وزارت خانهای مربوطه بودند.

تنظیمات اداری وزارت معارف - اول وزیر معارف که بمعاونت شورای معارف در تحت ریاست معاون کل و شش نفر عضو رتق و فتق امور را مینمودند در هر ولایتی شورای معارف موجود و مرکب از اعضای ذیل بود : مفتی وزارت معارف رؤسای مدارس عالی دو معلم از مدارس عالی چهار معلم از مدارس ابتدایی و دو نفر ملا از طرف شیخ الاسلام.

۲۰۹۲	• ملیه	دور دست آسهای صغیر هر جا بک هیت آرامه کانولیک وجود دارد زبان فرانسه را بقدری ترویج کرده اند که تقریباً مثل زبان وطنی اهالی شده است تاسیسات کانولیک ها شامل همه نوع تعلیمات است از مدارس عالی گرفته (مثل مدرسه طبر پیروت) تا مدارس ابتدائیه دهات
۱۶۰	رشدیه دولتی	هیت بنی اسرائیلی های عثمانی در شهر های اسلامبول سائیک از میر و بغداد مدارس بسیار صحیح دارند که توسط هیت بنی اسرائیلیهای عالم اداره میشود و در تمام این مدارس بفراسه تدریس میشود
۳	• ملیه دختران	اغلب از ممالک اروپائی نظر بمنافع تجارتنی و سیاسی از برای ترویج زبان خود مدارس متعدده در عثمانی باز کرده اند که یا دولت یا بعضی از اجتماعات متحمل مخارج آنها میشوند دولایطها یکمدرسه متوسطه رچندین مدرسه ابتدائیه رسمی باز کرده است مدارس متعدده آلمانی در تمام مملکت از پول دوات آلمان و نظریش اداره میشوند دولت آمریکا وانگلینس نیز مدارس متعدده بزبان انگلیسی دائر نموده اند مهمترین این مدارس کازربرت Robert College است که در اسلامبول باز شده است مدارس امریکائی غالباً در ارمنستان افتتاح شده است
۱۶	• « پسران	
۸	دار المعلمین	
۳	مدرسه حقوق	
	مدارس یونانی	
۱۵۸۹	ابتدائیه	
۱۹۳	ابتدائیه عالیه	
۱	دار المعلمین	
۱	مدرسه معرفت الله	
	مدارس ارمینی	
۴۷۸	ابتدائیه	
۶۰	• عالیه	
۱۵	متوسطه	
	مدارس یهودی	
۱۲۴	ابتدائیه	
۲۷	• « عالیه	
۲	متوسطه	
۱	دار المعلمین	
	مدارس کانولیک	
۳۰	ابتدائیه	
۵۸	• « عالیه	
۲	متوسطه	
	مدارس پروتستان	
۶۰	ابتدائیه	
۱۳	• « عالیه	
۱	متوسطه	
	مدارس شامی	
۱۳	ابتدائیه لائین	
۳۰	• « شامی	
۲۳	ابتدائیه عالیه شامی	
	مدارس کلدانی	
۱۶	ابتدائیه	
	مدارس ولایات اسلامبول	
	مدرسه	۲۸۵
	ابتدائیه دولتی	۲۹۲
	• ملیه	۳۴
	رشدیه دولتی	۳۱
	• ملیه	۱
	ساختانیه	۱
	صنایع مستقره	
	مدارس سایر ولایات عثمانی	
	ابتدائیه دولتی	۵۲۱۰

۲	« عالیہ	۱	« عالیہ
۱	متوسطہ	۲	متوسطہ
	مدارس بلغار		مدارس مارنیت (کاتولیک های عربی زبان)
۱۸۲	ابتدائیه	۶	ابتدائیه
۱۲	« عالیہ	۱	متوسطہ
۲	متوسطہ		مدارس نستوریہ
	مدارس والاشی	۸	ابتدائیه
۱۴	ابتدائیه		مدارس صربی
۱	« عالیہ	۵۱	ابتدائیه

(مدارس خارجه)

۹	« عالیہ		مدارس رومانی	
۳۴	متوسطہ	۱		ابتدائیه
۱	بدرسه عالی		مدارس انگلیسی	
	مدارس فرانسوی	۳۲		ابتدائیه
۳۶	ابتدائیه	۱۰		« عالیہ
۲۲	« عالیہ	۱		متوسطہ
۲۹	متوسطہ		مدارس آلمانی	
۱	دار المعلمین	۸		ابتدائیه
	مدارس اطریشی	۸		« عالیہ
۹	ابتدائیه	۸		متوسطہ
۱	متوسطہ	۴		دار المعلمین
	مدارس ایطالیائی		مدارس روسی	
۲۲	ابتدائیه	۲۰		ابتدائیه
۷	« عالیہ	۳		« عالیہ
۱	متوسطہ	۱		متوسطہ
	استخراج از کتب پداگژی فرانسه توسط : فتحعلی خواجہ/نوری		مدارس امریکائی	
		۳۴		ابتدائیه

